

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86
Karar Tarihi:8/4/1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun”un 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 214. maddesi yönünden iptali istemidir.

I- OLAY :

Sanıkların eylemine uyan Türk Ceza Kanununun 214. maddesi gereğince cezalandırılmaları istemiyle açılan kamu davasının görülmesi sırasında; 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendinin, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası ile saptanan yöntemlere aykırı olarak yasalaştırıldığı Cumhuriyet Savcılığınca ileri sürülmüş, bu sav Mahkemece ciddi görülerek iptali için, Anayasa'nın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

II. İTİRAZIN GEREKÇESİ :

İtirazın gerekçesi özeti şöyledir:

1803 sayılı AfYasasının 2. maddesinin (B) bendinin Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen yöntemlere uyulmadan yasalaştırıldığı yolundaki Cumhuriyet Savcısının savı Mahkemece ciddi görüldüğünden, dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

III-YASA METİNLERİ :

1-İtiraz konusu Yasa kuralı :

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin Anayasaya aykırılığı ileri sürülen (B) bendi şöyledir:

“Madde 2- 7.2.1974 tarihine kadar işlenmiş;

A)

B) Türk Ceza Kanununun 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219 ,403 ncü maddeleriyle 404 ncü maddesinin 1 nci bendinde ve 406, 407, 414/1, 415, 416/2-3, 491, 492, 493, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 503 ve 510 ncu maddeleriyle, Askeri Ceza Kanununun 131 ve 132 nci maddelerinde gösterilen suçları işleyenler hakkında

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86

ilgili maddede öngörülen Devlet zararı önceden ödenmek; tazminat hükümleri ise saklı kalmak şartıyla bu maddenin (A) bendi hükmü uygulanır.”

2-Dayanılan Anayasa kuralı:

Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

“Madde 92/5-Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarında seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.”

IV-İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 8.4.1975 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı sorunu üzerinde durulmuş ve bu denetimin Anayasa Mahkemesince yapılmasına anayasal açıdan olanak bulunduğu sonucuna varılmıştır. Konu hakkında ayrıntılı gerekçeler Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas:1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış olduğundan (Resmi Gazete: gün: 21.1.1975, sayı: 15125), bunların burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Şahap Arıç ve Halit ZARBUN bu görüşe katılmamışlardır.

İlk inceleme sonunda:

1-İşin incelemesinin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi içinde bulunduğuna Şahap Arıç ve Halit ZARBUN'un karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

2-Dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşıldığından esasın incelenmesine oybirliği ile;

Karar verilmiştir.

V-ESASIN İNCELENMESİ :

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkeme kararının gerekçesi, iptali istenen yasa ve dayanılan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve diğer yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- İtiraz eden Mahkemenin kararında uygulanacak yasa kuralının biçim yönünden Anayasaya aykırı olarak yasalaştırıldığı ve bu nedenle iptali gerektiği belirtilmiştir.

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendindeki kural Türk Ceza Kanununun 414. maddesinin birinci fıkrasıyla sınırlı olarak Anayasa Mahkemesinin

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86

28.11.1974 günlü, Esas:1974/39, Karar:1974/51 sayılı kararıyle, Anayasa Mahkemesinin 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki biçim kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar 29.1.1975 günlü, 15136 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Şu halde 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendi için daha önce saptanmış bulunan iptal nedeni, doğal olarak burada dahi geçerlidir. Bu neden, yukarıda gün ve sayısı açıklanan ve yayınlandığı Resmi Gazetenin gün ve sayısı gösterilen kararımızda bütün açıklık ve ayrıntıları ile belirtilmiş olduğundan, burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Muhittin Gürün ve Nihat O.Akçakayalıoğlu, varılan sonuca değişik gerekçe ile katılmışlardır.

Şahap Arıç, Halit Zarbun, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi bu görüşe katılmamışlardır.

3- İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasanın değişik 152. Maddesinin ikinci fıkrası ile saptanmış ilkeye göre özel bir durum zorunlu kılmıyorsa, iptal hükmünün yürürlüğe gecikmeksizin konulması asıldır. İnceleme konusu olayda da Anayasaya aykırılığı anlaşılmalı bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi için bir zorunluluk saptanmamış ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Şahap Arıç, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O.Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI-SONUÇ :

1- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin bu işte itiraz konusu yapılmış bulunan (B) bendindeki kuralın, Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 214. maddesi ile sınırlı olarak iptaline Muhittin Gürün ve Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun değişik gerekçeleriyle ve Şahap Arıç, Halit Zarbun, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin karşıoylariyle ve oyçokluğu ile;

2- İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına Şahap Arıç, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun karşıoylariyle ve oyçokluğu ile;

8.4.1975 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Kâni VRANA	Şahap ARIÇ
		Karşıoy ekli

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86

Üye

Ahmet AKAR

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Ziya ÖNEL

Üye

Abdullah ÜNER

Karşıoy yazısı eklidir.

Üye

Ahmet KOÇAK

Karşıoy ekli

Üye

Muhittin GÜRÜN

Karşıoy eklidir.

Üye

Lütfi ÖMERBAŞ

Üye

Hasan GÜRSEL

Üye

Ahmet Salih ÇEBİ

Karşıoy yazısı eklidir.

Üye

Adil ESMER

Üye

Nihat
O.AKÇAKAYALIOĞLU

Karşıoy yazısı eklidir.

Üye

Ahmet H.BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesince;

a) İlk inceleme evresinde görev sorunu tartışılarak, itirazın incelenmesinin Anayasa Mahkemesi'nin görevine girdiğine;

b) 1803 sayılı Af Kanununun itiraz konusu maddesinin biçim yönünden iptaline;

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86

c) İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına oyçokluğuyla karar verilmiştir. Anayasaya uygun görmediğinden kararın bu kısımlarına katılmıyorum.

Bu konulardaki karşıoylarım, (21 Ocak1975 gün ve 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Anayasa Mahkemesinin 1974/34, 1974/50 sayı ve 20.11.1974 günlü) kararındaki karşıoy yazımın I,II,III, nolu bentlerinde tafsilatlı olarak yazdığım karşıoyların prensipleri itibariyle aynı nitelikte olduğundan, bunların burada tekrarına lüzum görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa Mahkemesinin bu kararının Anayasaya uygun olmadığını bildirdiğim kısımlarına, sözügeçen karşıoy yazımın I, II,III. nolu bentlerinde gösterilen nedenlerle karşıyım.

Üye

Şahap ARIÇ

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Ziya ÖNEL

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci Yılı dolayısıyla çıkarılan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) fıkrasındaki kuralın Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinde yazılı biçimde oylanmamış olması nedeniyle ve esasa girişilmeksizin biçim yönünden (Türk Ceza Kanununun 214. maddesiyle sınırlı olarak) iptaline karar verilmiştir. Böyle olunca sözü edilen hüküm yasama organında yeniden oylanıp düzenlenmesi mümkün olduğundan yasama organına bu yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkarmaktadır. Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi de Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesi hususunda Anayasanın 152. maddesi ile 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince uygun bir sürenin tanınmasına bağlı bulunmaktadır. Böyle bir süre verilmediği takdirde Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte sözü edilen Af Kanununun 2. maddesinin (B) fıkrasındaki kural yürürlükten kalkacak ve bu suretle Yasama organının maddeyi yeniden düzenlenmesine imkân kalmayacak ve bunun sonucu olarak da bu gibi Rüşvet alma suçlarından sanık olanlar Kanun Koyucunun istek ve iradesi hilâfına Af Kanununun 1. maddesi ile on iki yıllık aften yararlanmış olacaklardır.

Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesinde bir süre kabul edebilmek için herhalde (iptal hükmünün kamu düzeninin tehdit edici yasal bir boşluğun meydana gelmesi) ne gerek yoktur. Anayasanın 152. maddesinde Anayasa Mahkemesinin iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştırabilmek için böyle bir şart aranmamış ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinde ise; Anayasa Mahkemesinin; gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği gibi bir Kanun ve İçtüzüğü veya bunların belirli hükümlerinin iptali halinde meydana gelecek olan boşluğu kamu düzenini tehdit edici mahiyette gördüğü takdirde de iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştıracağı hükmü bağlanmıştır.

Görülüyorki: İptal hükmünün yürürlüğe girmesinde bir süre verilmesi için her halde (Kanunda kamu düzenini tehdit edici bir boşluğun) meydana gelmesi gerekmemektedir ve (gereken hallerde) de böyle bir sürenin verileceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 152. maddesiyle 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer almış olan (gereken haller) in olayda gerçekleşmiş olup olmadığı sorununa gelince:

Anayasa'nın 64. maddesi hükmüne göre genel ve özel af ilân etmek yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Affın ölçüsünün saptanması da bu yetki cümlesinden bulunmaktadır. Kanun koyucu da bu yetkisine dayanarak 1803 sayılı Af Kanununda bir bölüm suçları ve cezaları tamamen affederken bir bölüm suçların cezalarının 12 yılını, diğer bir bölüm suçların cezalarından da yalnız beş yılını affetmeyi uygun bulmuş ve bu arada Türk Ceza Kanununun 214. maddesinde yazılı rüşvet alma suçlarının tamamen değil ancak verilen cezaların 5 yılının affedilmesini öngörmüştür.

Kanun koyucu, yukarıda da açıklandığı gibi 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) fıkrasında bu gibi suçların tamamı değil sadece cezalarından 5 yılının affedilmesini öngördüğüne ve Af Kanununun bu hükmü Anayasa Mahkemesince esaslı incelenmeksizin biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre yasama organına bu hükmü yeniden düzenlemek imkânını sağlayacak bir süre verilmediği iptal hükmünün Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86

yürürlüğe girmesi ile bu suçlar, Kanun koyucunun istek ve iradesi dışında, tamamen af edilmiş olacaktır.

Yukarıda yazılı nedenlerle, Anayasa'nın 152. maddesi gereğince iptal hükmünün yürürlük tarihinin ayrıca saptanması gerekeceği görüşündeyim.

Üye

Abdullah
ÜNER

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Esas:1974/34, Karar: 1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ilişkin yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçe ile, çoğunluğun bu kararın aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet
KOÇAK

KARŞIOY YAZISI

Yukarıki kararda (1975/71-86), kanun teklif ve tasarılarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmeleri sonucunda, Millet Meclisinde kabul edilmiş bulunan madde metinlerinin değiştirilmesi ve Millet Meclisince de bu değişikliklerin benimsenmemesi nedeniyle sorunun, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Karma Komisyona gitmesi halinde, benimsenmeyen maddelere ilişkin olarak Cumhuriyet Senatosunca, Karma Komisyonca ve Millet Meclisince düzenlenen metinlerin tümünün üç ayrı liste halinde ve her listenin toptan Millet Meclisinde oylanmaları gerektiği öne sürülerek, 1803 sayılı Af Kanunu hakkında bu yolda işlem yapılmayarak maddelerin ayrı ayrı oya sunulmuş olmaları, Anayasaya aykırılık nedeni sayılmış ve iptal kararı bu gerekçeye dayandırılmıştır.

Bu görüş, Anayasanın 92. maddesine, hem de temel ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

İptal kararının dayandırılması gereken düşünceler ise 2.7.1974 ve 28.11.1974 günlü ve (1974/19-1974/31), (1974/39-1974/51) sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin karşıoy yazılarımda genişliğine belirtilmiş olduğundan tekrarı gereksiz bulunmuştur. (Resmi Gazeteler:12.7.1974-29.1.1975; sayılar: 14943:S.9-12, 15133:S.19-20)

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86

Söz konusu karşıoy yazılarımda açıklanan nedenlerle bu kararın gerekçesine katılmıyorum.

Üye

Muhittin
GÜRÜN

KARŞIOY YAZISI

29.1.1975 günlü ve 15133 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 gün ve 1974/39-51 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptal hakkındaki görüşlerine karşıyım.

Üye

Ahmet Salih
ÇEBİ

KARŞIOY YAZISI

T.C.Anayasası 92. madde beşinci fıkrâ hükmünün işletilişi bakımından “oylanacak metin” ve “oylama usulü” için 14943 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2.7.1974 gün ve 19/31 sayılı mahkememiz kararına bağı karşıoy yazımda açıkladığım,

Resmi Gazete'nin 15125 sayısı ile yayımlanan Mahkememiz 28.11.1974 gün ve 34/50 sayılı kararına ek karşıoy yazımda iptâl hükmü yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak işaretlediğim,

Görüş ve düşüncelerimle Anayasal denetim konusu yasal kural'ın iptâli gerekçesine ve iptâl hükmü yürürlüğü için ayrı bir gün kararlaştırılmayışına karşıyım.

Üye

Nihat
O.AKÇAKAYALIOĞLU

Esas Sayısı : 1975/71
Karar Sayısı : 1975/86